

LA NOCIÓ DEL GOÛT EN LA ILLUSTRACIÓ FRANCESA

Jaume VIDAL i ALCOVER

Partint de l'article *goût* de l'*Encyclopédie*, signat per Voltaire, per Montesquieu i amb un breu afegit de Diderot, es defineix el *goût* com el do de l'esperit per discernir el que és bell i el que no ho és, la facultat de capir ràpidament, sense prèvia anàlisi, la qualitat d'una obra d'art, de la mateixa manera que no cal conèixer singularment tots els components d'un menjar per saber si ens agrada o no. Si analitzam, però, la constitució del gust, els diversos impulsos que determinen aquest moviment espontani de la voluntat, haurem d'acceptar que és fet d'atractius contraris, com són la cessió a l'habitualitat i l'afecció per la sorpresa. D'altra banda, aquesta disposició innata de l'esperit és susceptible d'un conreu, d'un enriquiment donat pel coneixement profund i minucios de les coses, d'una formació, en suma. Els antics preceptivistes manejaven dos conceptes, *ús* i *art*, que ens poden ajudar a perfilar la noció del gust en relació a l'habitualitat (*ús*) i amb relació amb l'insòlit, el sorprenent, l'original (*art*): així, per exemple, distingim un objecte d'artesanía, d'una obra d'art; i cal una formació especial de l'esperit per discernir entre dos versos de Corneille el que és bo i el que no ho és. La part més llarga de l'article esmentat és la deguda a Montesquieu, el qual analitza la virtut de la curiositat, com a motor fonamental del gust i força conformadora de la sensibilitat, que és el que determina l'adreça del gust; i després es deté a considerar els diversos atractius de l'esperit: el plaer de l'ordre, el plaer de la varietat, el plaer de la simetria, el plaer dels contrastos, per acabar amb la consideració del *je ne sai quoi* com a integrants del gust. El colofó que posa l'*Encyclopédie*, això és, Diderot, als dos assaigs anteriors afirma que la noció del gust no té sentit si no és fundada en principis inalterables: el gust és dominat per l'esperit filosòfic; altrament, seria un concepte inútil. D'aquí es conclou el concepte que del gust tenia la Il·lustració: el gust és la facultat de discernir la bellesa de la lletjor, i un error en aquest discerniment suposa un estrall del gust, un gust corromput, viciat, que ho és, sovint, per la ignorància o per l'enveja, és a dir, per uns defectes o per uns moviments innobles de l'esperit. Això suposa una objectivitat de la bellesa i una disposició científica a l'hora de capir-la i de valorar-la, l'existència, en suma, d'una bellesa ideal, a la que el gust aspira. Cosa que mostra com els il·lustrats del segle XVIII francès varen esser l'últim reducte

del preceptivisme literari apriorístic, dins una tradició que ens arribava des dels tractats aristotèlics, a través de les successives interpretacions que determinaren els canvis del gust al llarg de la Història.

Facultat de Filosofia i Lletres de Tarragona

